

вання характеризує загальні тенденції зниження біологічного потенціалу насаджень нижнього пояса зростання на південному макросхилі Головного пасма Кримських гір.

Література

1. Важов В.П. Отражение климата в годичном приросте сосны крымской// Известия все-союзного Географ. общ. – 1972. – Т. 104, вып. I. – С. 64-71.
2. Бажов В.П., Ярославцев Г.Д. Зависимость годичного прироста древесных растений от климатических факторов// Лесоведение. – 1973. – № 6. – С. 86-89.
3. Бессонова В.П. Состояние пыльцы как показатель загрязнения среды тяжелыми металлами// Экология. – 1992. – № 4. – С. 45-50.
4. Лакин Г.Ф. Биометрия. – М.: Высшая школа, 1990. – 350 с.
5. Мамаев С.А. Формы внутривидовой изменчивости древесных растений. – М.: Наука, 1973. – 284 с.
6. Некрасова Т.П. Пыльца и пыльцевой режим хвойных Сибири. -Новосибирск: Наука. Сиб. отд-ние, 1983. – 169с.
7. Николаева А.П. Жизнеспособность пыльцы кедрового в условиях Западного Саяна// Лесоведение. – 1974. – № 3. – С. 59-63.
8. Паушева З.П. Практикум по цитологии растений. – М.: Колос, 1980. – 304 с.
9. Подгорный Ю.К., Ругузов Н.А. Особенности микростороженеза и развития мужского гаметофита сосны крымской у связи с семеношением и жизнеспособностью популяций// Бюл. Никит. ботан. сада. – 1979, вып. I (38). – С. 21-25.
10. Ругузов Н.А. Анализ репродукции сосны крымской и составление схемы цикла репродукции этого вида в Крыму// ГНБС. Летопись природы заповедника "Мыс Мартьян". – Ялта, 1987. – Т. 14. – С. 142-161.
11. Ругузов Н.А., Склонная Л.У. Эколого-генетические закономерности адаптации хвойных растений Крыма// Бюл. Никит. ботан. сада. – 1988. – Т. 104. – С. 6-25.

УДК 502.3

Магістрант В.Р. Ковалюшин* – УкрДЛТУ

ПРИНЦИПИ ЛІСОВОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ

Ця стаття присвячена лісовій сертифікації як одному з ефективних інструментів лісової та екологічної політики. У ній, зокрема, висвітлені принципи лісової сертифікації, які на нашу думку відповідають еколого-економічним особливостям ведення лісового господарства в Україні та враховують традиції українського лісівництва.

V. Kovalyshyn – USUFWT

The principles of forest certification

This article is devoted to the forest certification as an effective instrument of forest policy. The principles which contain peculiarity of Ukrainian ecological and economical policy in forestry are described here.

Лісова сертифікація є одним з ефективних інструментів екологічної політики, який сприяє сталому управлінню лісами. На шляху переходу України до ринкової економіки сертифікація лісів набуває особливого значення, яким не можна нехтувати у процесі формування якісної лісової політики.

Безпосереднім завданням, яке вирішує сертифікація, є підтвердження продукції, робіт чи послуг відповідності чинним стандартам та іншим нормативно-правовим актам. Крім того, сертифікація служить мотивацією до покращання виробничої діяльності, оскільки споживачі віддають перевагу сертифікованій продукції.

Сертифікацію прийнято розглядати у двох формах: добровільній і обов'язковій. Перша здійснюється за бажанням лісокористувача, друга – за бажанням лісовласника, або відповідно до державних вимог. З процедурної точки зору, розглядаються два варіанти сертифікації:

- сертифікація системи управління, що фактично означає сертифікацію технології лісокористування, яка реалізується тією чи іншою юридичною особою (лісокористувачем) на закріпленій за нею на тих чи інших умовах території;
- сертифікація правил і нормативів ведення лісового господарства, легально затверджених для управління лісами, що розміщені на даній території.

Обидва підходи передбачають дійсний нагляд за конкретними ділянками лісу.

Сертифікація як інструмент ринкових відносин вимагає додаткового аналізу з метою виявлення можливостей її використання для покращання систем управління лісами. Побуває думка, що сертифікація незалежно від того, добровільна вона чи обов'язкова, однаково є засобом для отримання переваг на ринку товарів і послуг. Прихильниками такої думки є, насамперед, високорозвинуті європейські країни.

Довіра на ринку до сертифіката у плані відповідності сталості управління є ключовою проблемою ефективності сертифікаційної системи. Організація, яка акредитована у країні для сертифікації управління лісами і лісової продукції на походження їх з лісів зі сталим управлінням (чи навпаки), повинна насамперед користуватися довірою споживачів лісової продукції. Діяльність такої організації і застосовувана нею система сертифікації повинні також користуватися довірою у всіх головних груп населення, які залежать від стану лісів і системи управління лісами.

З наближенням до міжнародної системи сертифікації управління лісами все гостріше буде стояти питання про необхідність диференціації у структурі власності на ліс і відповідальності за управління лісами між приватним і державним секторами як у країнах з великою часткою суспільного (державного) лісокористування, так і у країнах з великою часткою приватного лісокористування. Позиція держав, де велика частка державної власності (таких, як Україна, Канада, Росія), вимагає окремого підходу до питань, хто здійснює сертифікацію і, хто за неї платить. Тим не менше роль держави у забезпеченні сертифікації послідовно відкидається країнами з розвинутою економікою. Така позиція знаходить прихильників, перш за все, серед деяких представників приватного бізнесу. Це пояснюється тим, що у сертифікації зацікавлений насамперед лісокористувач. Приватний власник хоче виконувати сертифікацію добровільно, а, відповідно, уряду країни варто обмежитися тільки процесом контролю за впровадженням сертифікації. Такий підхід найбільш прийнятний для країн Західної Європи, США, Канади, але, що стосується країн Східної Європи, то тут впровадженням сертифікації повинні займатися насамперед національні урядові організації.

Для ефективного застосування сертифікації спочатку повинна бути розроблена відповідна теоретична основа, ґрунтуючись на якій можна було б проводити сертифікацію на практиці. Теоретичними розробками та обґрунтуванням стандартів у світі займається ряд організацій, серед яких можна виділити Міжнародний комітет по стандартизації ISO 14000, Раду управління лісами FSC та Пан-європейську систему сертифікації лісів (PEFC).

FSC було розроблено ряд принципів і критеріїв сталого лісокористування. Ці принципи можна застосовувати у промислово розвинутих країнах, однак їх

* наук. керівник: проф. І.М. Синякєвич, д.е.н. – УкрДЛТУ

важко задіяти в умовах України, оскільки вони не враховують еколого-економічні особливості ведення лісового господарства в Україні. У зв'язку з цим нами розроблені принципи лісової сертифікації, які враховують ці особливості.

1. Принцип врахування кількісних і якісних оцінок параметрів лісових ресурсів. У процесі екологічної сертифікації не останню роль повинні відігравати кількісна і якісна характеристики лісових ресурсів. Кількісна передбачає відповідну наявність лісових ресурсів у тих чи інших умовах вирощання та різних регіонах. Відповідно, чим більша кількість лісу проходить процедуру сертифікації, тим вигіднішою і дешевшою буде ця процедура. Також залежно від кількісної наявності ресурсів проявляється доцільність чи недоцільність сертифікації. Якісна характеристика передбачає якісний склад лісових насаджень як з точки зору цінності порід, так і цінності та якості лісу у цілому. Чим вища якість лісів, тим ефективніша процедура сертифікації, оскільки поточні витрати на сертифікацію у даному випадку не змінюються.

2. Принцип врахування регіональних особливостей відтворення і використання лісових ресурсів передбачає диференційовану оцінку лісів, що проходять процедуру сертифікації, залежно від місцевості та умов їх вирощування. Тобто передбачається, що одна й та ж за якісними показниками продукція буде мати різну вартість залежно від умов їх видобування (наприклад, чи то регіон Карпат, чи лісостепова зона, скажімо Поділля). Ці райони відзначаються неоднаковими запасами лісових ресурсів і також неоднаковими потребами у них.

3. Принцип сертифікації лісів зі врахуванням можливих змін характеристик лісових ресурсів, а також ведення лісового господарства у часі і просторі. З часом характеристики лісових ресурсів (як кількісні, так і якісні) будуть змінюватися під дією природних та антропогенних факторів. Тому необхідно оцінити та спрогнозувати вартість лісових ресурсів на майбутнє. Принцип також повинен враховувати затрати на проведення сертифікації. Передбачається, що коли вона буде відпрацьована і добре налагоджена, затрати на її проведення значно зменшаться.

4. Принцип однакових вимог до процедури сертифікації лісів різних форм власності передбачає однаковий підхід у проведенні сертифікації до різних форм власності (приватної, колективної, державної). Органи, що проводять сертифікацію, повинні об'єктивно оцінювати лісові ресурси незалежно від того, хто володіє ними. Вартість проведення процедури сертифікації також повинна бути однаковою.

5. Принцип об'єктивності, компетентності та неупередженості у проведенні сертифікації. Органи, що проводять сертифікацію, повинні володіти достатнім багажем знань, навичок, досвідом роботи для об'єктивного та компетентного проведення процедури сертифікації. Неупередженість полягає в однаковому ставленні до всіх бажаючих провести сертифікацію незалежно від їх соціального, майнового стану тощо.

6. Принцип незалежності органів сертифікації. На органи сертифікації не повинен чинитися вплив з боку сторонніх зацікавлених органів чи осіб, сертифікуючі органи є повністю самостійними у своїй діяльності.

7. Принцип загальнодержавної підтримки програми проведення сертифікації лісів. Держава повинна бути зацікавлена у проведенні сертифікації і надавати всяку допомогу та підтримку органам, що займатимуться питаннями сертифікації. Це необхідно для нормальної, безперебійної, об'єктивної роботи цих

органів. У свою чергу, сертифікатори повинні проводити свою діяльність згідно з державними законодавчими та іншими нормативно-правовими документами, не суперечити державним стандартам.

8. Принцип гласності та об'єктивного відображення результатів сертифікації полягає у тому, що з процесом і результатами сертифікації повинно бути обізнане широке коло громадськості. Органи сертифікації через засоби масової інформації будуть інформувати населення про загальний стан справ та процес їхньої діяльності. Передбачається, що населення повинно бути поінформоване про все, що не є комерційною чи іншою таємницею підприємств, що проходять сертифікацію. Мали б бути висвітлені, зокрема, кількість сертифікованих лісів, їх відсоток від загальної кількості лісів, швидкість проведення сертифікації, порівняльні дані з минулими роками, динаміка росту на майбутнє тощо.

На нашу думку, дані принципи могли б з успіхом бути застосовані на практиці, оскільки враховують відповідні екологічні і економічні умови ведення лісового господарства в Україні та сприяють вдосконаленню лісової політики. Станом на 1.01.2002 року в Україні сертифіковано тільки 4 держлісгоспи за системою FSC, але по мірі переходу на засади сталого лісочористування в Україні лісова сертифікація повинна стати невід'ємним атрибутом лісової політики всіх держлісгоспів та візитною картою при виході з вітчизняною продукцією на світовий ринок деревини.

Література

1. Синякевич І. М. Екологічна і лісова політика. – Львів: УкрДЛТУ. – 2001. – 202 с.
2. Страхов В. В. К стратегії устійного управління лесами: сертификация лесов и лесной продукции. – Лесное хозяйство, 1996, №5.
3. Тупыця Ю. Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов. – Львов: Вища школа. – 1976.
4. Introducing of forest certification. DG – VIII Forest Certification Advisory Group (FCAG). Forest Certification Briefing Note №1. 1998.
5. FSC and ISO approaches to forest certification: a comparison and suggested ways forward. Forest Certification Briefing Note №2. 1998.
6. Forest stewardship principles and criteria for natural forest management. – June, 1994. – Oaxaca, Mexico. – Forest stewardship council. – 7 p.

УДК 630*27:630*181.28

Аспір. В.О. Божок – УкрДЛТУ

ОСОБЛИВОСТІ ПЛОДОНОШЕННЯ ТА ПІДГОТОВКИ НАСІННЯ КАРІЇ ДО ВИСІВУ

Розглянуто результати інтродукції карії на території України, особливості плодоношення окремих видів та якість насіння, що потребує довготривалої стратифікації при пониженні температури.

V.O. Bozhok – USUFWT

The Particularities bear fruit and preparing the fruits brown to sowing

They are Considered results an introduce brown on territory of Ukraine, particularities bear fruit separate its types and quality fruits, which require long the stratifications under negative temperature.